

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни
		очна (денна) форма здобуття освіти
Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»	Кількість кредитів – 3	Вибіркова
		Цикл дисциплін Вільного вибору студента в межах університету
Спеціальність 035 «Філологія»	Загальна кількість годин – 90	Семестр
Спеціалізація 035.01 «Українська мова та література»		1-й
Освітньо-професійна програма «Українська мова та література»	Змістових модулів – 4	Лекції
		12 год.
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів – 14	Практичні
		10 год.
		Самостійна робота
		68 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Мемуарна і щоденникова проза» є формування у студентів цілісного уявлення про виникнення, еволюція і сучасний стан розвитку мемуаристики, зокрема листи М. Хвильового, В. Стуса; щоденники М. Драй-Хмари, О. Довженка, О. Гончара, В. Симоненка, табірну прозу С. Підгайного «Українська інтелігенція на Соловках», Є. Іваничука «Холодне небо Півночі», спогади І. Жиленко «Ното feriens», Ю. Клена «Спогади про неокласиків», І. Кошелівця «Розмова в дорозі до себе», М. Коцюбинської «Книга спогадів».

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Мемуарна і щоденникова проза» є засвоєння теоретичних параметрів курсу, визначення основних тенденцій розвитку української літературної мемуаристики, формування навичок літературознавчого аналізу мемуарних творів, оцінки естетичної вартості текстів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Мемуарна і щоденникова проза» студент повинен набути таких результатів (знань, умінь) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи, що забезпечують досягнення результатів навчання та компетентностей
Знати: – визначення жанру, жанрові ознаки мемуарів, історію розвитку, різновиди;	Методи: Пояснювально-ілюстративний (розповідь, презентації); частково-

<ul style="list-style-type: none"> – найважливіші досягнення української мемуаристики; – змістовні й формальні аспекти мемуарних творів: листів М. Хвильового, В. Стуса, щоденників М. Драй-Хмари, О. Довженка, О. Гончара, В. Симоненка, спогади І. Жиленко «Номо feriens», Є. Іваничука «Холодне небо Півночі», Г. Костюка «Зустрічі і прощання», Ю. Клена «Спогади про неокласиків», М. Коцюбинської «Книга споминів», І. Кошелівця «Розмова в дорозі для себе», С. Підгайного «Українська інтелігенція на Соловках» тощо); – основні літературознавчі розвідки по творчості зазначених письменників; – імена дослідників жанру. 	<p>пошуковий (бесіда); репродуктивний (робота з художніми текстами, підручником, посібником); дослідницький (самостійна робота з науковою літературою, робота з фактичним матеріалом); інтерактивні (дискусія, мозковий штурм)</p> <p>Поточні контрольні заходи: Проміжні контрольні заходи: виконання тестових завдань у СЕЗН Moodle і письмово за окремими темами й розділами, усне опитування.</p> <p>Підсумковий контрольний захід: Залік</p>
<p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – здійснювати цілісний і послідовний аналіз художніх творів, відповідно до вимог сучасного літературознавства; – висвітлювати форми авторської присутності, образу епохи, літературного життя та творчої індивідуальності письменників; – інтерпретувати поетику творів; – здійснювати порівняльний аналіз кількох творів; – формувати навички критичного осмислення полемічних аспектів художніх творів; – визначати власну думку про наукову, художню, історичну та естетичну цінність творів. 	
<p>Набути таких компетентностей:</p> <ul style="list-style-type: none"> – здатність аналізувати літературні явища відповідно до стилю і напрямку; – здатність давати оцінку літературним фактам; – здатність розуміти і осмислювати тексти; – здатність описувати художні образи та давати їм критичну оцінку; – здатність творчо мислити на основі розуміння художніх текстів; – здатність характеризувати окремі елементи художнього твору і художній твір загалом; – здатність шляхом самостійного навчання аналізувати запропоновані художні тексти, використовуючи здобуті вміння аналізу тексти. 	

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна спеціалізації «Мемуарна і щоденникова проза» тісно пов'язана з фундаментальними курсами «Історія української літератури», «Теорія літератури», «Літературна критика».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. МЕМУАРИСТИКА: ЖАНР ЧИ МЕТАЖАНР

Тема 1. Мемуари – важливий складник національного літературного процесу.

Теорія та історія розвитку жанру. Особливості еволюції жанру. Жанрові ознаки мемуарів. Історія української мемуаристики. Витоки в автобіографічних елементах літератури Київської Русі («Повчання дітям» Володимира Мономаха). Самостійна жанрова форма у XVIII («В пам'ять дітям своїм і внукам, і всьому потомству» Іллі Турчиновського) та XIX століттях («Журнал» короткі автобіографічні нотатки, листи Т. Шевченка, спогади П. Куліша, М. Костомарова, М. Драгоманова, І. Нечуй-Левицького, І. Франка, Б. Лепкого та інших). Жанрові форми сучасної мемуаристики. Класифікації (за авторським, тематичним підходом). Різновиди мемуарів (листи, щоденники, записники, нотатки, літературні портрети).

Тема 2. Лист – повнокровний факт літератури. Популярність епістоли в добу середньовіччя; розквіт за часів Ренесансу та постренесансу. Найосновніші ознаки епістоли. Групи листів. Епістолярна спадщина М. Хвильового, О. Ольжича, В. Стуса, О. Гончара, І. Багряного тощо. Розкриття внутрішнього світу адресанта й адресата, висвітлення секретів творчої лабораторії письменників та роздуми над подіями сучасності. Ознаки інтимності в листах.

Тема 3. Теоретико-методологічні засади дослідження листів. Лист як метажанр та психотекст. Лист як мегатекст та інтертекст. Лист в системі художньо-документальних жанрів. Лист як морально-етична проблема.

Змістовий модуль 2. ЩОДЕННИК – НАЙПРОСТІША ЖАНРОВА ФОРМА МЕМУАРІВ

Тема 4. Щоденники – мемуарно-біографічний, літературно-побутовий жанр. Витоки щоденників. Жанрова специфіка щоденників (відсутність єдиного сюжету, спільного ідейного задуму, умовна закінченість, уривчастість, фрагментарність, необробленість оповіді, стилістична незавершеність фрази тощо). Різновиди щоденників (документальний (традиційний), літературний та белетризований (вигаданий)).

Тема 5. Щоденник як форма самовираження письменника. Особливості світогляду, естетичні вподобання, секрети творчої лабораторії, літературний та життєвий контекст у щоденниках М. Драй-Хмари, О. Довженка («Щоденникові записи»), М. Куліша («Із записника»), В. Симоненка («Окрайці думок»), О. Гончара, Гр. Тютюнника («Бути письменником»). Розкриття внутрішнього світу особистості у щоденниках.

Змістовий модуль 3. ТАБІРНА ПРОЗА ЯК ЛІТЕРАТУРНИЙ ФЕНОМЕН ХХ СТОЛІТТЯ

Тема 6. Еволюція та рецепція табірної прози. Жанрова структура (відкритість і текучість форми; стилістика від класично зваженої, традиційної мемуаристики і догматично стерилізованої форми соцреалістичного роману до пародійно-карнавальної повісті і «метароману», відображення об'єктивної реальності, увічнення загиблих тощо).

Тема 7. Табірна проза – андеграундна документальна література. Табірні спомини С. Підгайного «Українська інтелігенція на Соловках», Є. Іваничука «Холодне небо Півночі». Колективне табірне світосприйняття (представлення не себе, а свого народу). Феномен Соловків. Сюжет, особливості хронотопу та моделювання головних/автобіографічних образів-персонажів у табірній прозі. Сильова специфіка.

Змістовий модуль 4. СПОГАДИ – ОКРЕМИЙ ЖАНР МЕМУАРНОЇ ТВОРЧОСТІ

Тема 8. Філософсько-світоглядні аспекти моделювання дійсності у літературі особистого спогаду. Автопортрету у книзі І. Жиленко «Номо feriens». Портрет покоління шістдесятників (І. Дзюби, І. Драча, І. Світличного, Є. Сверстюка, В. Стуса та інших) у книзі спогадів. Поетика. Синтез щоденника, епістолярію й автобіографічної нарації у спогадах М. Коцюбинської «Книга спогадів». Життєве кредо авторки, екзистенційний досвід, естетико-філософські концепти. Образ літературного покоління шістдесятників (І. Дзюби,

І. Драча, І. Світличного, Є. Сверстюка, В. Стуса та інших) у книзі спогадів. Сильова специфіка твору.

Тема 9. Історизм авторської позиції у спогадах письменників діаспори. Поєднання художнього й наукового мислення у спогадах Ю. Клена «Спогади про неокласиків», І. Кошелівця «Розмова в дорозі до себе». Мемуарні портрети крізь призму власної долі у спогадах. Сповідальний автобіографізм спогадів. Аналітичні оцінки у споминах. Поєднання елементів жанру нарису, мемуарного портрету та автобіографії. Структурні й формотворчі фактори письменницьких спогадів.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/дф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	6	4	–	2	–	15	–	6	6	12
2	15	6	2	–	4	–	16	–	12	11	23
3	15	8	4	–	4	–	16	–	12	7	19
4	15	2	2	–	–	–	15	–	–	6	6
Усього за змістові модулі	60	32	12	–	10	–	62	–	30	30	60
Підсумковий семестровий контроль залік		–	–	–	–	–	–	–	20	20	40
Загалом	90								–	–	100

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	Мемуари – важливий складник національного літературного процесу	2
	Листи – повнокровний жанр літератури. Теоретико-методологічні засади дослідження листів	2
2	Щоденники – мемуарно-біографічний, літературно-побутовий жанр. Щоденник як форма самовираження письменника	2
3	Еволюція та рецепція табірної прози. Табірна проза – андеграундна документальна література	2
4	Філософсько-світоглядні аспекти моделювання дійсності у літературі особистого спогаду	2
	Історизм авторської позиції у спогадах письменників діаспори	2
Всього		12

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	Мемуари – важливий складник національного літературного процесу	–
	Листи – повнокровний жанр літератури. Теоретико-методологічні засади дослідження листів	2
2	Щоденники – мемуарно-біографічний, літературно-побутовий жанр. Щоденник як форма самовираження письменника	4
3	Еволюція та рецепція табірної прози. Табірна проза – андеграундна документальна література	2
4	Філософсько-світоглядні аспекти моделювання дійсності у літературі особистого спогаду	2
	Історизм авторської позиції у спогадах письменників діаспори	–
Всього		10

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Види поточних контрольних заходів	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1.	Практичні заняття № 1	Питання для підготовки до практичних занять, завдання для самостійної роботи, тести розміщено у СЕЗН ЗНУ Moodle за посиланням: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4806	4 – 6	6
	Завдання практичного характеру (самостійна робота № 1)		1 – 5	5
	Тести № 1		1	1
Усього за ЗМ 1	3			12
2.	Практичні заняття № 2, 3	Усне опитування	4 – 6	12
	Завдання практичного характеру (самостійна робота № 2, 3)	Завдання практичного характеру (самостійна робота) – це робота, яку студент виконує за завданням викладача до кожного практичного заняття і яка потребує самостійного розумового напруження як під час аудиторних занять, так і поза ними. Самостійна робота надсилається у день проведення практичного заняття в електронному вигляді у СЕЗН ЗНУ Moodle.	1 – 5	10

	Тести № 2, 3	Тести необхідно виконати в день проведення практичного заняття	1	2
Усього за ЗМ 2	6			24
3	Практичне заняття № 4		4 – 6	6
	Завдання практичного характеру (самостійна робота № 4)		1 – 5	5
	Тести № 4		1	1
Усього за ЗМ 3	3			12
4.	Практичне заняття № 5		4 – 6	6
	Завдання практичного характеру (самостійна робота № 5)		1 – 5	5
	Тести № 5		1	1
Усього за ЗМ 4	3			12
Усього го	15			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичні питання	Перелік питань для підсумкового контролю розміщено у СЕЗН ЗНУ Moodle за посиланням: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4806	Відповідь на кожне теоретичне питання оцінюється у 10 балів, зокрема, враховується: – вичерпність, повнота, логічна структурованість відповіді; – уміле оперування літературознавчою термінологією, доцільне застосування елементів аналізу художнього тексту; – посилання на текст, влучне цитування, – уміння враховувати історико-літературний	20

		контекст, світогляд письменника для інтерпретації тексту.	
Тестування	Тести		20
Усього за підсумковий семестровий контроль			40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Галич О. Українська документалістика на зламі тисячоліть : специфіка, генеза, перспективи : монографія. Луганськ : Знання, 2001. 246 с.
2. Галич О. Українська письменницька мемуаристика : природа, еволюція, поетика : монографія. Київ : КДП ім. О. М. Горького, 1991. 217 с.
3. Колошук Н. Табірна проза в парадигмі постмодерну : монографія. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. 500 с.
4. Коцюбинська М. Історія оркестрована на людські голоси: екзистенційне значення художньої документалістики для сучасної української літератури. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 70 с.
5. Кузьменко В. Письменницький епістолярій в українському літературному процесі 20-50-х років ХХ ст. Київ : Інститут л-ри ім. Т.Г. Шевченка НАН України, 1998. 305 с.

Додаткова:

1. Васьків М. Мемуаристика і дослідження української романістики 1920 – 1950-х рр. *Документалістика початку ХХІ століття : проблеми теорії та історії* : матеріали ІV Всеукраїнської наукової конференції 19 жовтня 2007 р. Луганськ, 2007. С. 3 – 12.
2. Гажа Т. «... Повідати світові своїм, жіночим голосом», або шістдесятництво крізь призму мемуаристики : «Homo feriens» Ірини Жиленко (1997 – 1998). *Вісник Харківського національного університету імені Н. Каразіна*. 2002. № 572. Серія : Філологія. С. 296 – 302.
3. Гажа Т. Епоха і людина в спогадах І. Кошелівця «Розмови в дорозі до себе». *Вісник Харківського національного університету імені Н. Каразіна*. 2002. № 557. Серія : Філологія. С. 175 – 184.
4. Гажа Т. Українська літературна мемуаристика ХХ століття : підсумки становлення об'єктного і суб'єктного типів. *Література. Фольклор. Проблеми поетики* : зб. наук. праць. Київ, 2004. Вип. 17. С. 123 – 129.
5. Галич О. Особливості відтворення часо-простору в щоденниках українських письменників ХХ століття. *Вісник Луганського педагогічного університету імені Тараса Шевченка*. № 22 (138). 2007. С. 172 – 180.
6. Галич О. Сповідь перед історією: мемуари української діаспори. *Вітчизна*. 1994. № 11 – 12. С. 144 – 147.
7. Касян Л. «Книга життя» Ірини Жиленко : «Homo feriens» в автобіографічно-мемуарному дискурсі. *Слово і час*. 2012. № 6. – С. 41 – 49.
8. Колошук Н. Нефікційна література (документалістика) як маргінальне явище мультикультурного процесу сучасності : українська ситуація. *Питання літературознавства* : науковий збірник. Чернівці : Рута, 2009. Вип. 78. С. 215 – 223.
9. Кузьменко В. Письменницький епістолярій як теоретико-літературна проблема. *Актуальні проблеми теорії та історії літератури*. Сімферополь, 2008. С. 31-39.
10. Мажара Н. Інтерпретація мемуарів : жанр чи метажанр. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2010. № 4 (191). С. 184 – 188.
11. Маслюченко Г. Художні мемуари та автобіографічна повість в українській літературі 90-х років ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Дніпропетровськ, 2004. 20 с.

12. Сучкова Л. Термінологічні визначення мемуаристики в польському та українському літературознавстві. *Терміносистеми сучасного літературознавства* : досвід розробки і проблеми : [науковий семінар] / за ред. Р. Гром'яка. Тернопіль : РВВ ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2006. С. 206 – 215.

13. Танчин К. Щоденник як форма самовираження письменника : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.06 «Теорія літератури». Тернопіль, 2005. 20 с.

14. Федунь М. Вітчизняна мемуаристика в Західній Україні першої половини ХХ століття : історичні тенденції, жанрова специфіка, поетика : монографія. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника, 2010. 452 с.

15. Цяпа А. Термінологічна парадигма автобіографічного жанру. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2006. Вип. 26. С. 129 – 132.

16. Черкашина Т. Система документальної літератури : внутрішня організація. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2011. № 19 (230). С. 37 – 45.

17. Шуйський І., Рябченко О. Хроніки Семена Підгайного. *ZN*. 2017. 11 – 17 березня.

Інформаційні ресурси:

1. Колошук Н. Табірна проза як літературний феномен ХХ століття (на матеріалі української, російської, білоруської та польської літератур). URL : <http://mydisser.com/en/avtoref/view/21878.html#>

2. Матвєєва О. Жанрова специфіка літературного щоденника. URL : <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/38352/09-Matveeva.pdf?sequence=1>

3. Черкашина Т. Мемуарна, автобіографічна, мемуарно-автобіографічна проза : термінологічний аспект. *Вісник Житомирського державного університету*. 2014. Вип. 1 (73). Серія : Філологічні науки. С. 210 – 214. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/11118/1/42.pdf>

4. Черкашина Т. Формування жанрів спогадової літератури. URL : <http://litzbirnyk.com.ua/wp-content/uploads/2013/12/65.pdf>